

บทที่ 4

การดำเนินงานด้านสินเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์

ความเป็นมา

ก่อนปี 2518 มีธนาคารพาณิชย์เพียง 5 ธนาคารที่ใหญ่ขึ้นเพื่อการเกษตรโดยตรง คือ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ธนาคารกสิกรไทย จำกัด และธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด ซึ่งนับว่าน้อยมาก คงจะเห็นได้จากปริมาณสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ใหญ่ขึ้นไปเมื่อปลายปี 2516 ซึ่งมีจำนวนรวมกันถึง 51,184 ล้านบาทนั้น ธุรกิจที่ได้รับสินเชื่อมากที่สุดคือกิจการประเภทขายส่งและขายปลีก ได้รับสินเชื่อถึง 14,600 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 28 ของสินเชื่อทั้งหมด รองลงมาได้แก่ธุรกิจคานอุตสาหกรรม ได้รับสินเชื่อประมาณ 8,358 ล้านบาท หรือร้อยละ 16 ของสินเชื่อทั้งหมด ธุรกิจเพื่อการส่งสินค้าเข้าและส่งออกได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ 6,750 ล้านบาทเศษ และ 4,880 ล้านบาทเศษ หรือประมาณร้อยละ 13 และร้อยละ 9 ของปริมาณสินเชื่อทั้งหมดตามลำดับ ส่วนธุรกิจด้านการเกษตรโดยตรง ธนาคารพาณิชย์ใหญ่ขึ้นไปเพียง 1,000 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 2 ของสินเชื่อทั้งหมดเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากสินเชื่อการเกษตรโดยตรงนี้มีปัญหามาก ทั้งในด้านความเสี่ยงและค่าใช้จ่ายในการบริหารที่สูงกว่าสินเชื่อประเภทอื่น ๆ

โดยที่การรับช่วงข้อสาคตัวสัญญาใช้เงินเพื่อการเกษตรของธนาคารแห่งประเทศไทย จากธนาคารพาณิชย์มีปริมาณจำกัด ในปี 2518 รัฐบาลจึงได้ขอร้องให้ธนาคารพาณิชย์ใหญ่ขึ้นเพื่อการเกษตรเพิ่มขนร้อยละ 5 ของจำนวนเงินสินเชื่อในปี 2517 หรือเพิ่มขึ้น 3,500 ล้านบาท ซึ่งธนาคารพาณิชย์สามารถใหญ่ขึ้นได้ 2 ทาง คือใหญ่ขึ้นแก่เกษตรกรโดยตรง และ/หรือ นำเงินฝากไว้กับ ธกส. เพื่อ ธกส. จะได้นำไปให้เกษตรกร

ตารางที่ 23

เปรียบเทียบเป้าหมายสินเชื่อการเกษตรที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด
กับปริมาณสินเชื่อคงเหลือ ณ สิ้นปีของธนาคารพาณิชย์

หน่วย : ล้านบาท

ปี	เป้าหมายที่ธนาคาร แห่งประเทศไทย กำหนด	ปริมาณสินเชื่อคงเหลือ ณ สิ้นปีของธนาคารพาณิชย์			สูง (+) หรือ ต่ำ (-) กว่า เป้าหมาย
		ผ่าน ธกส.	ให้แก่เกษตรกร โดยตรง	รวม	
2517	-	-	-	833	-
2518	4,333	1,670	2,234	3,904	- 429
2519	6,139	3,161	3,811	6,972	+ 833
2520	9,647	4,528	5,891.8	10,419.8	+ 772.8
2521	14,387 ¹	-	-	-	-

ที่มา : กลุ่มพัฒนาสินเชื่อการเกษตร ธนาคารแห่งประเทศไทย

¹ ปี 2521 ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์อำนวยความสะดวก
การเกษตรเป็นร้อยละ 11 ของยอดเงินฝากในปี 2520 ซึ่งเป็นเงิน 14,387 ล้านบาท
และให้ปล่อยเป็นสินเชื่อการเกษตรโดยตรงร้อยละ 9 หรือ 11,771 ล้านบาท ส่วนอีกร้อยละ
2 หรือ 2,616 ล้านบาท ธนาคารพาณิชย์อาจเลือกให้แก่ Light Agro-Industry ก็ได้

ถูกหักออกหนึ่ง ซึ่งปรากฏว่าในปี 2518 สิ้นเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์ได้เพิ่มจาก 833 ล้านบาทในปี 2517 เป็น 3,904 ล้านบาท แยกเป็นสิ้นเชื่อการเกษตรที่ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการเอง 2,234 ล้านบาท และนำฝาก ธกส. 1,670 ล้านบาท

ปี 2519 กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายสิ้นเชื่อการเกษตรสำหรับธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7 ของยอดเงินฝากเมื่อสิ้นปี 2518 หรือ 6,139 ล้านบาท ซึ่งได้รับความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์เป็นอย่างดี จึงจะเห็นได้จากตัวเลขการให้สิ้นเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เสียอีก กล่าวคือธนาคารพาณิชย์ได้ให้สิ้นเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรง เป็นจำนวน 3,811 ล้านบาท และให้สิ้นเชื่อการเกษตรโดยผ่าน ธกส. อีกจำนวน 3,161 ล้านบาท รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 6,972 ล้านบาท สูงกว่าเป้าหมายสิ้นเชื่อการเกษตรที่กำหนดไว้ถึง 833 ล้านบาท

ในปี 2520 กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายสิ้นเชื่อการเกษตรสำหรับธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9 ของยอดเงินฝากเมื่อสิ้นปี 2519 คือจำนวน 9,647 ล้านบาท

ประเภทสิ้นเชื่อ

การอำนวยความสะดวกสิ้นเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. การให้สิ้นเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรง
2. การให้สิ้นเชื่อโดยผ่านสถาบันอื่น

การให้สิ้นเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรง

การให้สิ้นเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์เริ่มจากการให้สิ้นเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรง ซึ่งธนาคารกรุงเทพ จำกัด เป็นผู้ริเริ่มขึ้นก่อนในปี 2506 และได้ดำเนินการมาเรื่อย ๆ จนในปี 2510 และ 2511 ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด และธนาคารกสิกรไทย จำกัด

จึงเริ่มให้สินเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรงบางตามลำดับ

สำหรับวิธีการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรงจะไดกล่าวเฉพาะวิธีการของธนาคารกรุงเทพ จำกัด ซึ่งเป็นผู้เริ่ม มีอาณาเขตการให้สินเชื่อกว้างขวาง และปริมาณสินเชื่อมากกว่าธนาคารอื่น วิธีการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ก็มีสาระสำคัญเช่นเดียวกับของธนาคารกรุงเทพ จำกัด

ระบบสินเชื่อการเกษตร

เพื่อให้เกษตรกรโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรที่หลักทรัพย์หรือไม่ก็ตาม สามารถกู้ยืมเงินจากธนาคารได้ ธนาคารพาณิชย์จึงแบ่งสินเชื่อการเกษตรออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สินเชื่อการเกษตรประเภทรายบุคคล

จะให้กู้แก่เกษตรกรผู้หลักทรัพย์มีเนื้อที่ประกอบการมาก และมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานดี หากแต่ขาดเงินทุนหมุนเวียนใช้จ่ายในการเพาะปลูกระยะสั้น หรือใช้จ่ายในการปรับปรุงขยายงานในระยะยาว

พนักงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคารจะรับพิจารณาต่อเมื่อเกษตรกรผู้มาติดต่อสามารถจะแจ้งวัตถุประสงค์ของการใช้เงินกู้และให้ประวัติการดำเนินงานในไร่นาพร้อมทั้งคุณสมบัติของตนเองที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการชำระเงินกู้ เมื่อสิ่งเหล่านี้พร้อมแล้วก็จะพิจารณาคำวันเดินทางออกไปทำการสำรวจกิจการและประเมินราคาทรัพย์สินของเกษตรกรผู้มาติดต่อ

เมื่อพนักงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคารได้ออกไปทำการสำรวจแล้วจะต้องจัดเสนอรายงานการสำรวจประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

- (1) ชื่อผู้ขอกู้ ที่อยู่ส่วนตัว และที่ตั้งของไร่นา
- (2) ภาระในครอบครัว และแรงงานที่มีอยู่
- (3) จำนวนเนื้อที่เพาะปลูกที่มีอยู่ และปลูกแล้วหรือจะปลูกพืชอะไรบ้าง

- (4) ภูมิประเทศและสภาพสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป
- (5) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- (6) ความสะดวกในด้านการชลประทานและการคมนาคม
- (7) รายได้รายจ่ายของฟาร์มแต่ละปีที่ผ่านมา
- (8) ประมาณผลผลิตที่จะผลิตได้ในฤดูกาลต่อไป
- (9) ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ย
- (10) ประวัติการดำเนินงานมาก่อนและภาระหนี้สินที่มีอยู่
- (11) ราคาทรัพย์สินที่จะใช้เป็นหลักประกันเงินกู้
- (12) ความคิดเห็นของผู้ทำการสำรวจ

2. สินเชื่อการเกษตรประเภทกลุ่ม

จะให้กู้แก่เกษตรกรรายย่อยผู้ที่มีเนื้อที่ประกอบอาชีพเป็นของตนเองน้อย หรือไม่มีเลย มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานดีพอสมควร แต่ขาดเงินทุนในการใช้จ่ายดำเนินงานเฉพาะในฤดูหนึ่ง ๆ หรือใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์เครื่องทุ่นแรง หรือสัตว์เลี้ยงจำนวนน้อย

วิธีการจัดตั้งกลุ่มนั้น ธนาคารจะให้เกษตรกรที่อยู่ใกล้เคียงกันในหมู่บ้าน ตำบลเดียวกัน มีฐานะใกล้เคียงกัน และมีความคุ้นเคยเชื่อถือซึ่งกันและกันเป็นอันดีรวมกลุ่มกันเองด้วยความสมัครใจที่จะทำงานและรับผิดชอบร่วมกัน โดยจำกัดว่ากลุ่มหนึ่งจะต้องมีเกษตรกรไม่ต่ำกว่า 5 คน และไม่เกิน 20 คน จำนวนที่เหมาะสมที่สุดควรจะอยู่ในอัตราระหว่าง 10 - 12 คน เกษตรกรทุกคนในกลุ่มเดียวกันจะต้องยินยอมรับผิดชอบในหนี้สินที่จะกู้ยืมจากธนาคารร่วมกัน หากคนหนึ่งคนใดหนีหายไปหรือตายไป หรือไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนธนาคารได้ เกษตรกรในกลุ่มเดียวกันจะต้องรับผิดชอบโดยเฉลี่ยเงินจำนวนนั้นคืนให้กับธนาคารพร้อมทั้งดอกเบี้ยแทนเกษตรกรผู้ที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้

พนักงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคารเมื่อได้รับคำร้องขอกู้เงินจากสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวแล้วก็จะนัดวันออกไปทำการสำรวจฐานะความเป็นอยู่และสภาพการ

ประกอบอาชีพของสมาชิกในกลุ่มนี้แต่ละคน เช่นเดียวกับการสำรวจการขอกู้ของเกษตรกรรายบุคคล แล้วเสนอรายงานชี้แจงเหตุผลที่ควรสนับสนุนหรือไม่ควรสนับสนุนไปยังผู้บังคับบัญชา ถ้าหากได้พิจารณาเห็นว่า เกษตรกรผู้ขอที่ควรได้รับการสนับสนุนจากธนาคารนั้นมีจำนวนน้อยกว่า 5 คน กลุ่มนั้นก็จะเลิกไปโดยปริยาย หรือถ้าได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรให้เกษตรกรบางรายที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ออกจากกลุ่ม กลุ่มนั้นก็จะต้องคัดสมาชิกผู้หนึ่งที่ธนาคารไม่เห็นชอบออกไป

หลังจากที่ธนาคารได้พิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้เกษตรกรกลุ่มแล้ว พนักงานสินเชื่อการเกษตรจะทำหน้าที่แจ้งให้ทางกลุ่มทราบและเรียกประชุมเพื่อรับทราบเกี่ยวกับวิธีการที่ต้องปฏิบัติต่อไป เช่น การทำสัญญาเงินกู้อย่างไร การทำสัญญาค้ำประกันสมาชิกกลุ่ม และคัดเลือกประธานกลุ่มหนึ่งคน กรรมการกลุ่มอีกหนึ่งคน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนในธุรกิจและการติดต่อเกี่ยวกับธนาคาร ตลอดจนคอยควบคุมดูแลการดำเนินงานของสมาชิกในกลุ่มของตนให้เป็นไปตามข้อกำหนดตกลงของธนาคารด้วย

ประโยชน์ของการจัดตั้งกลุ่ม

เกษตรกรในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรชั้นเล็กและมีฐานะความเป็นอยู่ใกล้เคียงกัน กระจุกกระจายประกอบอาชีพอิสระของตน บางก็ตั้งที่อยู่ใตไรนาของตนเอง หรือที่เช่าของคนอื่น บางก็ตั้งอยู่ในที่แห่งหนึ่งและเดินทางไปประกอบกิจการอีกแห่งหนึ่ง การแยกย้ายกระจุกกระจายเนื้อที่ประกอบอาชีพของเกษตรกรแต่ละคนเช่นนี้ ทำให้โอกาสที่เกษตรกรเหล่านี้จะได้รับการสนับสนุน หรือได้รับความสะดวกจากบริการส่งเสริมต่าง ๆ ของรัฐน้อยลง ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมกำลังคนและกำลังอุปกรณ์มาให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในลักษณะเช่นนี้ต้องลงทุนมาก และได้ผลน้อยกว่าในกรณีที่เกษตรกรอยู่ใกล้เคียงกัน

การรวมกลุ่มกันเช่นนี้ สมาชิกสามารถที่จะสร้างประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

1. ร่วมกันค้ำประกันเงินกู้จากสถาบันการเงิน โดยมีต้องใช้หลักทรัพย์
2. ได้รับความช่วยเหลือและส่งเสริมจากองค์การของรัฐ ของเอกชน และของธนาคารอย่างทั่วถึง
3. มีโอกาสปรึกษาหารือแก้ปัญหาการเพาะปลูก การผลิต การขาย และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. มีกำลังในการต่อรองราคาทั้งเวลาขายและเวลาซื้อ
5. สามารถผนึกกำลังต่อต้านความอยุติธรรมและภัยอันตรายต่อชาติบ้านเมือง

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้สินเชื่อ

การอำนวยสินเชื่อการเกษตรจะกระทำได้อเมื่อได้พิจารณาอย่างรอบคอบและถ่วงแล้วว่า เกษตรกรแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลหรือเป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีคุณสมบัติถูกต้องตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วเท่านั้น

1. คุณสมบัติของเกษตรกร

ก) สินเชื่อการเกษตรประเภทรายบุคคล

เกษตรกรรายบุคคลที่จะขอสินเชื่อจากธนาคารในประเภทนี้จะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนดังนี้

- (1) เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยแท้จริง และมีรายได้หลักจากผลผลิตการเกษตรที่ตนประกอบอาชีพอยู่
- (2) มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านเกษตรเป็นอย่างดี และประกอบอาชีพนี้มาไม่น้อยกว่า 2 ปี
- (3) เป็นเจ้าของผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ตนประกอบอาชีพอยู่ ซึ่งมีขนาดพอเพียงแก่การลงทุน ไม่ว่างจะเป็นระยะสั้นหรือระยะยาว
- (4) มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และไม่เกินกว่า 60 ปี (ยกเว้นกรณีพิเศษ) และมีความสามารถที่จะใช้เงินกู้จากธนาคารให้เกิดประโยชน์

(5) เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ชยันต์แข็งในการประกอบอาชีพ และสามารถจะชำระเงินกู้ธนาคารได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(6) ไม่เป็นบุคคลที่หลบหนีคดี ต้องโทษ และไม่มีหนี้สินพันตัว หรือ ยึดเข้ามาเป็นเวลานาน

ข) สินเชื่อการเกษตรประเภทกลุ่ม

เกษตรกรรายย่อยที่จะขออยู่ในประเภทรวมกลุ่มรับผิดชอบซึ่งกันและกัน จะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนดังนี้

(1) เป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยแท้จริง และมีรายได้หลักจากผลผลิตการเกษตรที่ตนประกอบอาชีพอยู่

(2) มีความรู้และประสบการณ์ด้านการเกษตรเป็นอย่างดี และประกอบอาชีพนี้มาไม่น้อยกว่า 2 ปี

(3) เป็นเจ้าของและผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ตนประกอบอาชีพอยู่ ซึ่งมีขนาดพอเพียงแก่การลงทุน ไม่ว่าจะป็นระยะสั้นหรือระยะยาว หรือเช่าที่ดินจากบุคคลอื่น ซึ่งมีขนาดเนื้อที่พอเพียงแก่การประกอบการ และได้ประกอบอาชีพบนที่เช่านี้ มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

(4) มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และไม่เกินกว่า 60 ปี (ยกเว้นกรณีพิเศษ) มีความสามารถที่จะใช้เงินกู้จากธนาคารให้เกิดประโยชน์

(5) เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ชยันต์แข็งในการประกอบอาชีพ และสามารถจะชำระเงินกู้ธนาคารได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(6) เป็นผู้ประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดที่ธนาคารตั้งสาขาอยู่ ปลูกพืชชนิดเดียวกัน และตั้งบ้านเรือนใกล้เคียงกันกับสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน

(7) ไม่เป็นบุคคลที่หลบหนีคดีต้องโทษ และไม่มีหนี้สินพันตัว หรือ ยึดเข้ามาเป็นเวลานาน

เกษตรกรที่มียุทธศาสตร์ครบถ้วนตามนี้ จะต้องเสนอโครงการการดำเนินงาน
 ในระหว่างการใช้เงินกู้ให้ธนาคารพิจารณา ก่อน ส่วนการจัดทำโครงการนั้น เกษตรกร
 จะจัดทำเองหรือจะให้พนักงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคารช่วยเหลือก็ได้ ธนาคาร
 จะพิจารณาความเหมาะสมของโครงการประกอบกับรายงานการสำรวจของเจ้าหน้าที่เกษตร
 โดยเน้นหนักไปในรายการดังนี้

ก) โครงการของผู้ขอจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการขอกู้ โดยจำแนกออก
 มาให้ละเอียดว่าจะนำเงินไปใช้จ่ายในการใด มีเหตุผลและเหมาะสมกับสภาพการ
 ประกอบการเดิมอย่างไร

ข) เกษตรกรผู้ขอนั้นมีความชำนาญในการดำเนินงานอันจะทำให้สามารถใช้
 เงินกู้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงไร และสามารถชำระหนี้คืนธนาคารได้ตามกำหนดเวลา
 หรือไม่

ค) ภาวะหนี้สินของผู้ขอในขณะที่ยื่นขอกู้กับธนาคารมีอะไรบ้าง เนื่องจาก
 เหตุใด และมีหนทางที่จะขจัดหนี้สินที่มีอยู่ให้หมดสิ้นไปอย่างไร นอกจากนี้ ธนาคารยัง
 พิจารณาถึงหลักทรัพย์ที่ผู้ขอเสนอเป็นประกันด้วย

2. ระยะเวลาในการกู้

การอำนวยการสินเชื่อไม่ว่าประเภทใด ย่อมจะต้องมีกำหนดเวลาการชำระคืน
 ทั้งนี้เพื่อจำกัดให้ลูกค้ายืมเงินตามวัตถุประสงค์ และป้องกันมิให้เงินรายได้จากการ
 ลงทุนไปใช้ในทางอื่น ซึ่งอาจจะไม่ให้เกิดผลตอบแทน อันจะเป็นอุปสรรคในการชำระคืนเงินกู
 นั้นเมื่อถึงเวลากำหนด นอกจากนี้ การใช้จ่ายเงินตามเวลาที่ธนาคารกำหนดช่วยให้ลูกค
 เสียดอกเบี้ยในจำนวนน้อยลงด้วย

อย่างไรก็ตาม การจำแนกระยะเวลาการชำระคืนนั้น พิจารณาถึงฤดูกาล
 ใช้เงินและการเพาะปลูกพืชในระหว่างปีหนึ่ง ๆ แล้วแยกออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ก) ระยะสั้น เป็นการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรเฉพาะฤดูกาลของฟืชแต่ละชนิด เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการเพาะปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว การซื้อเมล็ดพันธุ์ฟืช ปุ๋ย ยาปราบศัตรูฟืช หรือเป็นทุนหมุนเวียนใช้จ่ายในครอบครัวระหว่างฤดูกาล หรือเป็นทุนในการก่อสร้างยุ้งฉาง จัดซื้อสัตว์เลี้ยงและอาหารสัตว์ การใช้จ่ายเงินกู้ในลักษณะนี้มีกำหนดเวลาชำระคืนตามฤดูกาลของฟืช และไม่เกิน 12 เดือน นอกจากกรณีพิเศษ เช่นปลูกมันสำปะหลัง การชำระคืนอาจจะยืดให้ได้ถึง 14 เดือน แต่ถือว่าเป็นระยะสั้นเฉพาะฤดูกาลเช่นกัน

ข) ระยะยาว เป็นการให้สินเชื่อเพื่อปรับปรุงกิจการที่ประกอบอยู่ใหม่ ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการใช้เครื่องจักรกลทุนแรง ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ระบบการปราบศัตรูฟืช หรือเพื่อขยายกิจการให้กว้างขวางขึ้น โดยการซื้อที่ดิน เครื่องมืออุปกรณ์ทุนแรง สัตว์เลี้ยง หรือเพื่อการก่อสร้างคลังสินค้า ระบบชลประทาน การใช้จ่ายเงินกู้ในลักษณะนี้มีกำหนดเวลาชำระคืนตามฤดูกาลของฟืชหรือสัตว์เลี้ยงออกสู่ตลาดเหมือนกัน โดยให้มีการผ่อนชำระเป็นงวด ๆ แต่ละงวดมากน้อยสุดแต่ปริมาณของผลิตผล และกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี

3. จำนวนเงินใหญ่

การที่ธนาคารใดแยกประเภทเกษตรกรเพื่ออำนวยความสะดวกเหลือใดทั่วถึง และกว้างขวางนั้น ก็เพื่อให้เกษตรกรต่างฐานะได้มีโอกาสกู้ยืมจากธนาคารในจำนวนเงินกู้อย่างกัน เกษตรกรผู้มีฐานะดีและประกอบการเกษตรในเนื้อที่มาก มีโครงการนำสนับสนุนย่อมจะมีโอกาสได้กู้เงินจากธนาคารในวงเงินสูงกว่าเกษตรกรรายย่อย ทั้งนี้โดยจะต้องมีทรัพย์สินจำนองเป็นประกันแก่ธนาคาร เกษตรกรประเภทนี้จะขอสินเชื่อจากธนาคารใดในวงเงินไม่จำกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงการที่ดีและความเห็นชอบจากธนาคาร

สำหรับเกษตรกรรายย่อยที่เป็นประเภทสมาชิกกลุ่ม มีเนื้อที่ประกอบการของตนเองน้อยหรือต้องเช่าบุคคลอื่นทำ และไม่มีหลักประกันที่คนมีกรรมสิทธิ์อยู่ หากรวมเป็น

สมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จะขอสินเชื่อจากธนาคารได้ในวงเงินคนละไม่เกิน 3,000 บาท หรือร้อยละ 100 - 150 บาท ตามแต่ความเหมาะสมในระยะเวลา เป็นสมาชิกสองปีแรก โดยความเห็นชอบของสมาชิกในกลุ่มเดียวกันทุกคน สมาชิกคนเดียวกันหลังจากที่ได้กู้เงิน จากธนาคารและชำระคืนเรียบร้อยแล้วสองฤดูพืชหลัก หากมีความจำเป็นต้อง ขยายงานหรือเพิ่มผลผลิต ไม่ว่าจะทำไร่ในอย่างเดี่ยวหรือประกอบการ เลี้ยงสัตว์ด้วย ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกในกลุ่มทุกคนและการพิจารณาของธนาคารแล้ว จะขอ สินเชื่อเพิ่มจากที่เคยขอในฤดูก่อนได้ เท่าที่เหมาะสม แต่ไม่เกินรายละ 5,000 บาท

สมาชิกกลุ่มที่ได้ขอสินเชื่ออยู่ในวงเงิน 5,000 บาท มาแล้วอย่างน้อยหนึ่ง ฤดูกาล และได้ชำระเงินกู้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีค่างวดธนาคารทวงถาม หากมีความ จำเป็นต้องกู้เงินในระยะหนึ่งระยะใดมากเกินกว่า 5,000 บาท ก็อาจจะทำได้ด้วย ความเห็นชอบของสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน โดยขอสินเชื่อจากธนาคารได้รายละไม่เกิน 10,000 บาท ซึ่งธนาคารควรจะพิจารณาให้เป็นกรณีพิเศษ

สมาชิกกลุ่มที่ต้องการจะขอสินเชื่อจากธนาคารมากกว่าจำนวน 10,000 บาท แม้จะเป็นสมาชิกที่เดิมก่อนหลายปี และมีหลักทรัพย์เป็นประกัน จะต้องลาออกจากการ เป็นสมาชิกกลุ่มเสียก่อน ด้วยความเห็นชอบของสมาชิกในกลุ่มนั้น และไม่มีภาระที่จะต้อง รับผิดชอบในหนี้สินของกลุ่มแล้วขอสินเชื่อจากธนาคารในประเภทรายบุคคล ตามจำนวน เงินกู้ที่ต้องการ และมีโครงการประกอบที่นาสนับสนุน

4. หลักประกันเงินกู้

เงินกู้จากระบบสินเชื่อการเกษตร เป็นเงินกู้ที่ได้จากธนาคารในรูปจำนอง หลักทรัพย์ในกรณีประเภทรายบุคคล และรูปค้ำประกันซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิกกลุ่ม การจำนองหลักทรัพย์จำกัดเฉพาะทรัพย์สินที่ทางธนาคารกำหนดไว้ เช่น ที่ดิน และหรือ สิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน ทรัพย์สินเหล่านี้จึงจำนองได้ต่อเมื่อเจ้าของมีกรรมสิทธิ์อย่างแท้จริง ตามกฎหมายและมีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์นั้น เช่น กรรมสิทธิ์แสดงความเป็นเจ้าของใน

ที่ดินจะต้องเป็นนส. 3 หรือโฉนด และผู้ซื้อสินเชื่อจะต้องจดทะเบียนจำนองที่ดินดังกล่าวไว้กับธนาคารเท่าที่ต้องการให้เรียบร้อยก่อนที่จะไปรับเงินกู้จากธนาคารได้ ในบางกรณีการค้ำประกันโดยบุคคลที่ธนาคาร เชื่อถือก็อาจจะทำได้

สมาชิกกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินของสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน และได้รับสินเชื่อจากธนาคารในวงเงินคนละ 3,000 บาท หรือ 5,000 บาท แลแล้วแต่กรณี ไม่ต้องมีหลักประกันเป็นทรัพย์สินจำนองกับธนาคาร แต่ต้องมีหนังสือยินยอมค้ำประกันร่วมกันจากสมาชิกทุกคนในกลุ่มเดียวกัน และต้องทำสัญญาเงินกู้อย่างระมัดระวังไว้กับธนาคารอีกชั้นหนึ่ง โดยยินยอมมอบผลผลิตที่ตนได้เงินจากธนาคาร เพื่อไปเพาะปลูกหรือบำรุงรักษาอยู่เป็นหลักประกันแก่ธนาคารด้วย หากมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มเดียวกันไม่สามารถจะชำระคืนเงินกู้แก่ธนาคาร ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องเฉลี่ยกันชำระเงินกู้ของสมาชิกผู้นั้นให้แก่ธนาคาร เมื่อถูกทวงถาม หรือเมื่อครบกำหนดสัญญา รวมทั้งดอกเบี้ยทั้งหมดอันเกิดขึ้นจากเงินกู้นั้น

อย่างไรก็ตาม สมาชิกในกลุ่มเดียวกันบางคนหรือทุกคนที่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเช่น ที่ดิน และหรือสิ่งก่อสร้าง ควรจะต้องมอบหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้นให้แก่ธนาคารเป็นหลักประกันของกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อความไว้วางใจของสมาชิกทุกคนในกลุ่มและป้องกันมิให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งทุจริตต่อกลุ่มหรือต่อธนาคาร โดยธนาคารจะเก็บรักษาไว้โดยไม่มีคิมูลค่า

5. อัตราดอกเบี้ย

การคำนวณเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยในสินเชื่อประเภทนี้ ธนาคารได้คำนึงถึงเหตุผลของการประกอบการและการอุดหนุนของเกษตรกรเป็นหลัก แม้กระนั้นก็ตามธนาคารจะต้องรักษาไว้ซึ่งความเป็นธรรม มิให้ตลาดการเงินต้องถูกกระทบกระเทือน หากธนาคารเรียกเก็บดอกเบี้ยต่ำเกินไป ทั้งนี้ เพราะอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์จะพึงเรียกเก็บได้จากลูกค้าในการอำนวยการสินเชื่อ บทยุติของธนาคารพาณิชย์ได้

กำหนดไว้ให้เรียกได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ในระยะแรกเริ่มงานสินเชื่อการเกษตร และต่อมาเมื่อปีพ.ศ. 2511 ไคลดลงมาเหลือร้อยละ 14 ต่อปี

ธนาคารได้นำเงินกู้ยืมจากรัฐบาลไปปล่อยกู้แก่เกษตรกรรายย่อย เช่น สหกรณ์เป็นต้น ซึ่งเรียกเก็บดอกเบี้ยจากเกษตรกรสมาชิกในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี ธนาคารเห็นว่าเงินกู้ยืมที่ปล่อยออกไปนี้เหมาะสม ทั้งนี้โดยต้องการจะให้เกษตรกรเสียดอกเบี้ยน้อยที่สุด ธนาคารจึงได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี เป็นหลักสำหรับสินเชื่อระยะสั้น โดยเฉพาะเพื่อการผลิต สำหรับสินเชื่อระยะยาวและหรือประเภทที่ใช้วงเงินเกินจากความจำเป็นแล้ว ธนาคารจะเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่านั้น ซึ่งสามารถจำแนกการคิดดอกเบี้ยของธนาคารได้ดังนี้

ก) สินเชื่อการเกษตรระยะสั้น เพื่อใช้จ่ายในการผลิตเฉพาะฤดู เช่น การซื้อเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เครื่องมือเล็ก ๆ น้อย ๆ อาหารสัตว์ หรือ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างแรงงานชั่วคราวในการเพาะปลูก และการบุกเบิกที่พอสมควรหรือใช้จ่ายในการอุปโภค บริโภคภายในครอบครัว การสร้างยุ้งฉาง การซื้อ สัตว์เลี้ยงและสัตว์ใช้งาน หากเงินกู้ยืมนำไปใช้ในกิจการเหล่านี้สามารถชำระคืนธนาคาร ภายในกำหนดระยะสั้นดังกล่าว คิดดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

ข) สินเชื่อการเกษตรระยะยาว เพื่อใช้จ่ายในการปรับปรุงหรือขยาย กิจการต่อเนื่องกันที่ประกอบการอยู่ เช่น

(1) การซื้อที่ดิน เพื่อขยายกิจการตามสภาพที่เหมาะสมกับแรงงาน ในครอบครัว เพราะที่ดินประกอบการมีน้อย คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี แต่หา เกษตรกรซื้อที่ดินเพื่อขยายการผลิตนอกเหนือกว่าจำนวนเนื้อที่ที่มีอยู่พอควรแล้ว โดยหวัง เพิ่มผลผลิตเพื่อตลาด คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 13-14 ต่อปี

(2) การซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ทุนแรงทันสมัย ใช้ในการผลิตโดยตรง ใหม่ประสิทธิภาพสูง เช่น ซีโรดแทรกเตอร์ อุปกรณ์สูบน้ำ เป็นต้น คิดดอกเบี้ยร้อยละ 12

ต่อไป การซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ในคานอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรกรรม รวมทั้ง เครื่องสีข้าว ชาวโศก และรถบรรทุก คัดดอกเบียร์ระยะ 13 - 15 ปี

(3) การก่อสร้างโรงเรียน เพื่อเป็นที่เก็บเครื่องจักร หรือเก็บผลิตภัณฑ์ สินค้าเกษตรกรรม ตลอดจนการสร้างโรงงานต่าง ๆ และคอกปศุสัตว์ บ้านพักส่วนตัว และหรือบ้านพักคนงาน คัดดอกเบียร์ระยะ 12 - 15 ปี แลวแต่ขนาดและฐานะ

(4) การชำระหนี้สินเดิมซึ่งเกิดจากการกู้ยืม เพื่อนำมาใช้ในการ เพาะปลูกพืช ค่าแรงบำรุงรักษาที่ดิน หรือซื้อเครื่องจักร เครื่องทุนแรงที่จำเป็น ซ่อมแซม ยากำจัดศัตรูพืช หรือใช้จ่ายในการบริโภคนประจำครอบครัวในกรณีจำเป็น คัดอัตรา ดอกเบียร์ระยะ 12 - 15 ปี แลวแต่จำนวนและสิ่งที่เห็นสมควร

ธนาคารจะพิจารณาใหญ่เงินเพื่อไปชำระหนี้สินเดิม ไม่ว่าจะกู้ขึ้นโดยตัว เกษตรกรผู้ขอเองหรือกู้โดยบุคคลอื่นซึ่งตกเป็นภาระของผู้ขอก็ตาม เฉพาะรายที่ธนาคาร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความจริง ซึ่งอาจกระทบกระเทือนถึงการทำเนิงานของ ผู้ขอในอนาคตหากมีใ้จัดการชำระคืนเสียก่อน และจำนวนเงินที่ธนาคารจะพิจารณาให้ นั้น ก็ต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและโดยทั่วไปจะให้ใ้ไม่เกินจำนวนร้อยละ 25 ของเงินกู้ ทั้งหมดที่ผู้ขอจะกู้จากธนาคาร

6. การควบคุมติดตามผลของสาขา

การติดตามควบคุมการทำเนิงานของเกษตรกรสมาชิกที่กู้เงินจาก ธนาคารเป็นสิ่งสำคัญมาก และจะต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ปีละหลาย ๆ ครั้ง ทั้งนี้เพื่อ ป้องกันมิให้เกษตรกรนำเงินไปใช้จ่ายผิดวัตถุประสงค์ และช่วยให้เกษตรกรสมาชิก ใ้รู้จักใ้บริการของธนาคารใ้มากขึ้น ทั้งในด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ และการป้องกันกำจัดศัตรูพืช อันจะช่วยใ้เกษตรกรรักษาผลประโยชน์จากการลงทุน ใ้มากขึ้น และสามารถนำเงินมาชำระคืนธนาคารตามกำหนดเวลา

พนักงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคารต้องพยายามสร้างความสนิทสนมกับลูกค้า เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้เงินกู้ และวิธีการใหม่ ๆ ทางการเกษตร และที่สำคัญที่สุดลูกค้าจะเกิดความเกรงใจและเคารพต่อข้อตกลงของธนาคาร

ระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การติดตามผลงานควรจะทำได้ในฤดูกาลต่าง ๆ ดังนี้

- ก) การเพาะปลูกหลังจากเตรียมดินแล้ว เพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกนำเงินงวดแรกไปจัดการเตรียมดินเพาะปลูก
- ข) การบำรุงรักษาและปราบวัชพืช เพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกได้ปลูกพืชตามที่ได้ออกเงินธนาคารไปแล้ว และได้มีการพรวนดิน ทำรูน ฉีดยาในระหว่างฤดูกาล
- ค) การเก็บเกี่ยวก่อนขายผลผลิต เพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกได้บำรุงพืชผลเป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถทราบถึงปริมาณพืชผลและกำลังชำระหนี้ของสมาชิกได้

7. การชำระเงินกู้และดอกเบี้ย

ผู้จัดการสาขาและพนักงานสินเชื่อการเกษตรผู้ทำการสำรวจจะเป็นผู้กำหนดเวลาชำระเงินกู้ของเกษตรกร โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้

ธนาคารจะเรียกเงินกู้คืนทั้งหมดหรือบางส่วนหลังจากที่ได้ให้เกษตรกรกู้ยืมไปแล้วนั้นได้ หากปรากฏในระยะหลังว่าลูกค้ามิได้ปฏิบัติตามข้อสัญญาที่ให้ไว้กับธนาคาร หรือในกรณีที่ธนาคารเห็นว่าจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันความเสียหายอันจะเกิดขึ้นได้ เช่น

- ก) เมื่ออายุสัญญาครบกำหนด
- ข) เมื่อลูกค้านำเงินกู้ไปใช้ผิดจากวัตถุประสงค์เดิมที่ได้ระบุไว้ในโครงการขอกู้
- ค) เมื่อลูกค้าไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญาหรือเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้กับธนาคาร

ก่อนรับเงินกู้ไป

ง) เมื่อลูกค้าแสดงพฤติการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดอันจะเป็นผลกระทบ
กระเทือนต่อประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มเดียวกันหรือของธนาคาร

จ) เมื่อธนาคารได้พิจารณาแล้วเห็นควรจะเรียกคืน

การชำระดอกเบี้ยนั้น หลักการธนาคารได้กำหนดไว้ให้ลูกค้าสินเชื่อการเกษตร
ชำระทุกเดือน เช่นเดียวกับลูกค้าสินเชื่อประเภทอื่น ๆ โดยธนาคารจะมีใบแจ้งยอด
ดอกเบี้ยของแต่ละเดือนให้ทราบ และลูกค้าเมื่อได้รับใบแจ้งยอดดอกเบี้ยต้องนำเงินมาชำระ
ภายใน 15 วันที่ได้รับใบแจ้งยอด หากลูกค้าไม่ปฏิบัติตามนี้ ธนาคารจะถือว่าลูกค้า
ปฏิบัติผิดกับข้อตกลง และมีสิทธิในการเรียกเงินกู้คืนบางส่วนหรือทั้งหมด แล้วแต่ธนาคาร
จะพิจารณาเห็นควรพร้อมกันนั้นธนาคารจะทบทวนจำนวนดอกเบี้ยที่ลูกค้าคิดค้างไม่ชำระ
ในอัตราร้อยละ 12 ต่อปีเช่นเดียวกับเงินกู้

ในบางกรณีที่ลูกค้าเป็นเกษตรกรรายจนและโดยเฉพาะเป็นสมาชิกกลุ่มที่มี
รายได้น้อย เพียงปีละครั้งยอมหาเงินขอยมาชำระดอกเบี้ยเป็นประจำเดือนได้ยาก
ธนาคารจะพิจารณาให้มีการผ่อนชำระดอกเบี้ยเป็นงวดแล้วแต่ความเหมาะสม ในกรณี
เช่นนี้ธนาคารจะไม่คิดดอกเบี้ยทบต้นในจำนวนดอกเบี้ยที่ค้างชำระแต่ละเดือน หาก
ภายในกำหนดนั้นลูกค้าสามารถจะชำระคืนให้ธนาคารโดยไม่ผิดนัด ถ้าเกิดการผิดนัดขึ้น
ธนาคารมีสิทธิที่จะคำนวณดอกเบี้ยทบต้นจากดอกเบี้ยที่ค้างเกินกำหนดการชำระในแต่ละ
งวดได้

8. การพิจารณาสินเชื่อในฤดูกาลต่อไป

เมื่อเกษตรกรนำเงินกู้และดอกเบี้ยมาชำระเรียบร้อยแล้ว ก็มีสิทธิ์ที่
จะกู้ยืมจากธนาคารต่อไปไม่ว่าจะเป็นลูกค้าประเภทใด แต่การพิจารณาให้เงินกู้แก่
เกษตรกรผู้เคยค้าง ควรจะต้องคำนึงถึงลักษณะของการชำระเงินกู้ และควรจะมีกำหนด
ระยะเวลาระหว่างการชำระคืนแล้ว จึงให้กู้ใหม่ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้

ก) เกษตรกรลูกค้าไปกู้ยืมคนอื่นมาชำระค่านาคารเมื่อครบกำหนด แล้วกู้เงินจากธนาคารไปอีกครั้งหนึ่งอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปชำระคืนให้ผู้ที่ลูกค้าไปกู้ยืมมา

ข) เกษตรกรลูกค้านำเงินกู้ใหม่ไปใช้ในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ เนื่องจาก การอำนวยความสะดวกของธนาคารนั้นให้ก่อนที่เกษตรกรมีความจำเป็นจะต้องใช้จ่ายในการ เพาะปลูกอย่างแท้จริงตามฤดูกาล

ค) เกษตรกรลูกค้านำเงินกู้ที่ได้จากการขายผลผลิตผลของตนเองหรือที่ไปกู้ยืมคนอื่นมาชำระค่านาคารเมื่อครบกำหนด แล้วต้องการจะกู้จากธนาคารในวงเงิน ที่สูงขึ้น โดยมีใครโครงการเพิ่มการเพาะปลูกหรือขยายงานในฤดูกาลต่อไป

ง) เกษตรกรลูกค้านำเงินกู้ไปใช้ในทางอื่นที่ไม่ตรงกับนโยบาย การให้กู้ยืมของธนาคาร เช่น ใช้ในทางการพนัน หรือนำเงินไปให้บุคคลอื่นกู้ยืมอีก คอหนึ่ง

การสำรวจของพนักงานสินเชื่อการเกษตรเพื่อพิจารณาอำนวยความสะดวก ฤดูกาลต่อไปจะต้องพิจารณาถึงความสามารถของเกษตรกรแต่ละคน และประวัติการติดต่อกับธนาคาร สำหรับสมาชิกที่ดีและชำระเงินกู้คืนธนาคารอย่างสม่ำเสมอ มีฐานะดีพอควร พนักงานสินเชื่อการเกษตรอาจจะเริ่มทำการสำรวจฐานะเพื่อพิจารณาเงินกู้ในฤดูกาลต่อไปก่อนที่สมาชิกผู้นั้นจะนำเงินกู้ฤดูกาลก่อนมาชำระคืน แล้วติดตามการส่งชำระคืนของสมาชิกผู้นั้นอย่างใกล้ชิด หากสมาชิกปฏิบัติไปตามที่กำหนดเช่นปีก่อน ๆ เมื่อถึงฤดูกาลจ่ายเงินของธนาคาร ธนาคารก็จะจ่ายเงินให้ไต่ทันที แล้วส่งพนักงานสินเชื่อการเกษตรออกติดตามในระยะต่อมาว่า สมาชิกดังกล่าวได้นำเงินกู้ธนาคารไปใช้จ่าย ความชอกชกลองอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เป็นการประหยัดเวลาสำรวจในฤดูกาลสำรวจซึ่งมีเวลาน้อยและมีจำนวนสมาชิกมาก เพื่อให้พนักงานสินเชื่อการเกษตรมีเวลาทำการสำรวจอย่างถี่ในรายที่ควรต้องสำรวจในระยะนั้น และเป็นการประหยัดเวลาของสมาชิกที่ดี

เมื่อต้องการเงินกู้ดูหน้าก็ไปเบิกธนาคารใดทันที ไม่ต้องรอผลการสำรวจเช่นสมาชิก
กลุ่มอื่น ๆ

บริการอื่น ๆ

ในการให้บริการเกี่ยวกับสินเชื่อการเกษตรนั้น ธนาคารไม่ได้ช่วยเหลือเพียง
ด้านการเงินเท่านั้น แต่ยังบริการด้านอื่น ๆ แก่เกษตรกรด้วยดังนี้

1. ให้คำแนะนำส่งเสริมในด้านเทคนิคอันทันสมัยเกี่ยวกับการเพาะปลูก
การจัดการไร่นา การชลประทาน การใช้ปุ๋ยเพื่อบำรุงดินและเพิ่มผลผลิต การใช้ยา
ปราบศัตรูพืชและโรคพืช การลงทุนและการใช้เครื่องจักรทุ่นแรงให้เหมาะสม

2. ติดต่อเอเยนต์และพ่อค้าผู้ขายเครื่องจักรทุ่นแรงทันสมัยทุกชนิด ตลอดจน
ปุ๋ย ยา เครื่องสูบน้ำ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ให้เกษตรกรลูกค้าที่ต้องการซื้อในราคาถูก
และได้รับความสะดวกในการบริการซ่อมแซม

3. จัดการสำรวจและพิจารณาวางแผนการจัดตั้งระบบชลประทานให้แก่
เกษตรกรลูกค้า โดยผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ แล้วให้เงินกู้เพื่อการนี้แก่เกษตรกรโดยมี
ระยะเวลาชำระคืนยาวนานเป็นพิเศษ

4. ติดต่อหาตลาดให้กับเกษตรกรลูกค้า เพื่อส่งผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว
ขายโรงงาน หรือแหล่งตลาดในราคาที่เป็นธรรม และมีความสะดวกในการขนส่ง

5. บริการข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจของพืชแต่ละชนิด ข่าวความเคลื่อนไหว
ของตลาดและราคาสินค้าชนิดต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการป้องกันและปราบศัตรูพืชให้แก่ลูกค้า
เกษตรกรทราบไว้เป็นประจำ

6. บริการในกรณีพิเศษโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกร
ลูกค้ามีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกพืชหมุนเวียน การรักษาโรคแก
สัตว์เลี้ยง การกำจัดศัตรูพืช

การให้สินเชื่อโดยผ่านสถาบันอื่น

ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อการเกษตรผ่านสถาบันอื่น 2 แห่ง คือ

1. สำนักงานเรอรัคพัฒนาชนบท (รพช.) ธนาคารพาณิชย์ 5 แห่ง คือ

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ได้รวมดำเนินงานกับ
สำนักงานเรอรัคพัฒนาชนบทภายใต้แผนงานกลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจชนบทซึ่งเน้นหนักในเรื่อง
สินเชื่อการเกษตรเมื่อปี 2510 เป็นต้นมา ธนาคารที่ให้สินเชื่อมากที่สุดคือธนาคาร
กรุงไทย จำกัด ในปี 2511 ธนาคารพาณิชย์ให้สินเชื่อผ่าน รพช.มากที่สุด คือ 9.3
ล้านบาท หลังจากนั้นได้ลดลง เนื่องจากเกษตรกรมีหนี้สินค้างชำระอยู่ ธนาคารพาณิชย์
จึงไม่ยอมให้กู้เพิ่มจนกว่าจะได้ชำระหนี้สินที่ค้างให้เรียบร้อยก่อน สาเหตุที่หนี้สินค้าง
ชำระนอกจากจะมีอุปสรรคเช่นเดียวกับเกษตรกรทั่ว ๆ ไปประสบอยู่แล้ว คือ
สภาพดินฟ้าอากาศ โรคและศัตรูพืช และราคาผลิตผลตกต่ำ ยังมีสาเหตุพิเศษอื่นอีก
เช่น เขตที่ดำเนินการเป็นท้องถิ่นทุรกันดาร อยู่ในเขตแทรกซึมของผู้ออกการราย
เกษตรกรขาดความรับผิดชอบเท่าที่ควร เป็นต้น ด้วยสาเหตุพิเศษนี้ สำนักงานเรอรัค
พัฒนาชนบทได้กำหนดมาตรการพิเศษ กล่าวคือจะคำประกันหนี้เงินที่เกิดจากความเสียหาย
ตามที่ตกลงกันไว้ภายใน 3 ปีแรกของการดำเนินงาน เพื่อเป็นการดึงดูดธนาคารพาณิชย์
เขามาร่วมดำเนินการด้วย เช่น ถ้าเกิดภัยธรรมชาติตามเกณฑ์ที่กำหนด จะชดใช้หนี้
ให้เต็มจำนวนที่เกษตรกรค้างชำระ แต่หาผู้กู้ถึงแก่ความตาย หรือตกเป็นผู้รจงกาย
ทุพพลภาพ ไม่สามารถทำการเกษตรได้ หรือราคาพืชผลตกต่ำอย่างร้ายแรงจะรับชดใช้
หนี้ให้ครึ่งหนึ่ง เป็นต้น

ในการให้กู้ เกษตรกรจะต้องจัดเป็นกลุ่มและยื่นความจำนงขอกู้ต่อคณะกรรมการ
ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้แทนธนาคารพาณิชย์ด้วย
เมื่อใครบ่อนุ้มนักใหญ่ใด ผู้กูจะต้องทำสัญญาและสัญญาคำประกันระหว่างกัน เพื่อรับผิดชอบ

อย่างลู่หน้รวม การใหญ่จัดเป็นเงินระยะสั้นเท่านั้น อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี
วงเงินที่ใหญ่จำแนกตามประเภทของพืชผลอะไร การให้สินเชื่อมีทั้งวัสดุการเกษตรและ
เงินสดละกันไป

2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) การให้สินเชื่อ
ของธนาคารพาณิชย์ผ่าน ธกส. ได้เริ่มขึ้นในปี 2511 ด้วยสาเหตุที่ว่า ธกส. ต้อง
ประสบกับปัญหาการขาดแคลนเงินชั่วคราว เนื่องจากเงินที่ได้รับจากกระทรวงการคลัง
เป็นค่าซื้อหุ้นนั้นต่ำกว่าความต้องการเงินสำหรับให้เกษตรกรและสหกรณ์ จึงจำเป็นต้อง
ต้องพึ่งธนาคารพาณิชย์ เมื่อได้รับเงินจากกระทรวงการคลังแล้วจึงนำไปชำระคืน
ธนาคารพาณิชย์ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้ ได้แก่ ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด ธนาคารทหารไทย จำกัด และ
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ซึ่งธนาคารกรุงไทย จำกัด เป็นธนาคารที่ช่วยเหลือมากที่สุด

วิธีการให้ความช่วยเหลือนั้นผิดแผกแตกต่างไปจากที่ให้ผ่าน รพช.
กล่าวคือ ไม่ได้เข้าร่วมดำเนินงานเช่นเดียวกับที่ทำได้กับ รพช. แต่ทำในรูปเงินฝาก
ระหว่างธนาคาร โดยจะนำเงินไปฝาก เมื่อ ธกส. แจ้งความต้องการมา และถอนกลับ
คืนเมื่อหมดความต้องการ ธนาคารพาณิชย์จะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 8 ต่อปี
เป็นผลตอบแทน ในระยะหลังนี้ธนาคารพาณิชย์ได้นำเงินไปฝากไว้กับ ธกส. ในกรณี
ที่ไม่สามารถอำนวยความสะดวกด้วยตนเองได้ครบถ้วนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
ขอร้อง